

ΔΥΝΑΣΤΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ:

- ο Σταθεροποίηση δημογραφικής εξέλιξης
- ο Βελτίωση οικονομικών δεικτών

(α) Οικονομία και κοινωνία της ΥΠΑΙΘΡΟΥ: **μεγάλη** ανάπτυξη

I. Γένεση και διαμόρφωση Βυζαντινής Αριστοκρατίας: Δυνατοί¹:

Αριστοκρατία της γης (επαρχιακή): αξιωματοῦχοι, στρατιωτικοί.

Αριστοκρατία των αξιωμάτων (αστική): πολιτικοί, Θρησκευτικοί άρχοντες, διαχειριστές κρατικής, αυτοκρατορικής, εκκλησιαστικής και μοναστικής περιουσίας.

Δεν υπήρχε πρώτα, «ξεπήδησε» μέσα από τα **Θέματα** μεταξύ 8^{ου}-9^{ου} αι.

Αυτή η κοινωνική ομάδα προϋπάρχει κυρίως στις πόλεις και τώρα ενισχύεται με την **επαρχιακή αριστοκρατία**

- Συχνά συνδέονταν με επιγαμίες και μέχρι τα τέλη του 10^{ου} αι είχαν συγχωνευτεί σε **ενιαία τάξη**.
- **Χαρακτηριστικά:**
  1. Εμφάνιση και επέκταση επωνύμων
  2. Συγκέντρωση γης στα χέρια τους
- **Τρόπος ζωής:**
  1. Είχαν έσοδα από κτήματα και μισθούς από το κράτος και ζούσαν ζωή γεμάτη χλιδή (ευγενείς).
  2. Ήταν όμως απρόθυμοι να δαπανήσουν χρήματα, για να βελτιώσουν τις εγκαταστάσεις των υποστατικών τους και τα μέσα και τις τεχνικές. παραγωγής.
↳ στάσιμη αγροτική παραγωγή και ευάλωτη στις κρίσεις από τα μέσα του 11^{ου} αι.

II. Πέννητες:

αγροτική μάζα:

- ελεύθεροι γαιοκτήμονες,
- ακτήμονες γεωργοί που μίσθωναν γη για καλλιέργεια,
- πάροικοι: δεμένοι με τη γη ή είχαν προσωπική εξάρτηση από τους κυρίους της.

• Από τις αρχές του 9^{ου} αι κινδυνεύουν

(α) από τη συνήθεια των μεγαλοκτηματιών να αποκτούν τα κτήματα των μικρομεσαίων γαιοκτημόνων με νόμιμους τρόπους (αγορά, κληροδοσία) ή παράνομους

(β) τη φορολογική πίεση του κράτους.

¹ Οι Δυνατοί συνδύαζαν πλούτο και δύναμη. Απειλούσαν με εξαφάνιση τη μικρή ιδιοκτησία και με διάσπαση την ενότητα του Κράτους. Ασκοῦσαν εξουσία στην περιοχή τους και έδιναν στο κράτος στελέχη στρατού.

² Κατά το 10^ο αι έχουμε επέκταση των οικογενειακών επωνύμων. Ειδικότερα στην Ασία εμφανίζονται οι: Φωκάδες, Σκληροί, Δαλασσηνοί, Κορνηνοί, Παλαιολόγοι κτλ, ενώ στην Ευρώπη οι: Βρυέννοι, Μελισσηνοί, Καντακουζηνοί κτλ.

³ Δουλοπάροικοι: ακτήμονες γεωργοί νοικιάζουν αναξιοποίητες εκτάσεις γης με ορισμένες υποχρεώσεις, αλλά και δικαιώματα. Γενικά, αποτελούσαν περιουσιακό στοιχείο του κτήματος κι όχι του ιδιοκτήτη του.

(β) Οικονομία και κοινωνία των ΠΟΛΕΩΝ :

1. Εκχρηματισμένη⁴ οικονομία

2. Δημογραφική ανάπτυξη:

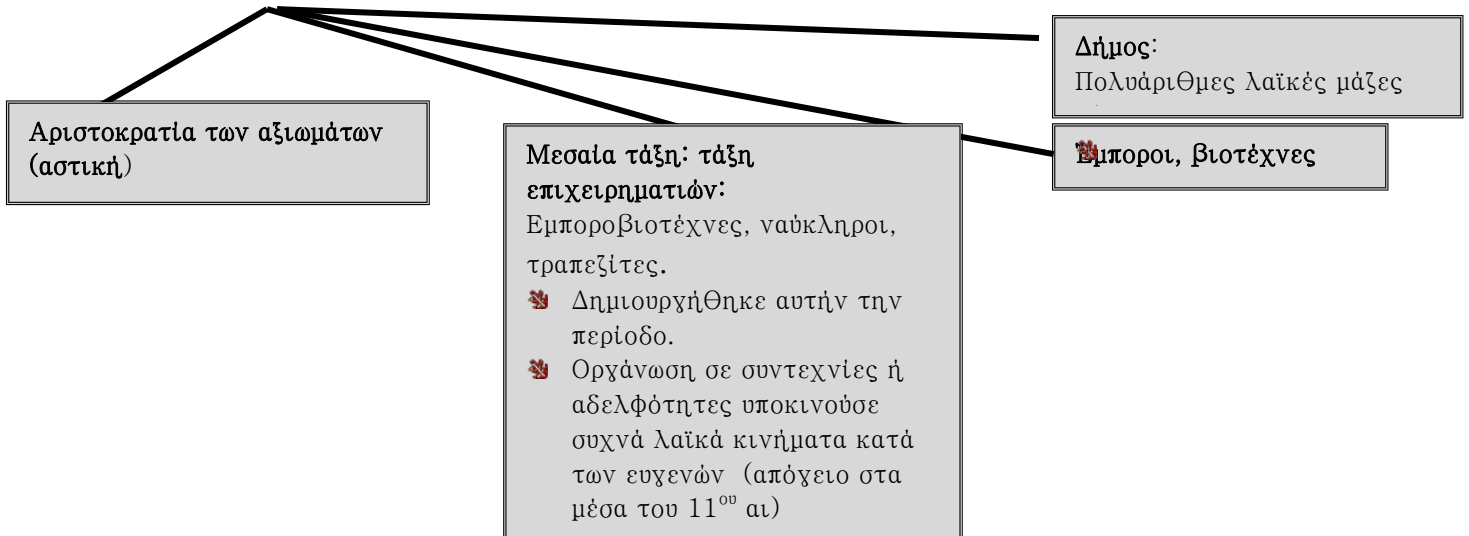
- Παλαιές πόλεις ανοικοδομήθηκαν (Πάτρα, Σπάρτη),
- Κάστρα ξαναβρίσκουν την οικονομική τους λειτουργία (Άρτζε, Άνιον) κι είχαν *αγροτοπόλεις*.
- Μεγάλη εμπορική κίνηση σε Έφεσο, Ευχάιτα⁵, Τραπεζούντα, όπου διεζάχονταν κι εμποροπανήγυρες.

3. Ανθιση εμπορικών δραστηριοτήτων:

- Το εξωτερικό εμπόριο αναβίωσε το 10^ο αι με αυξανόμενη ακτίνα δράσης. Εμπορικές σχέσεις με Βουλγάρους, Ρώσους, Ιταλικές πόλεις και Χαλιφάτο.
- Τόσο βυζαντινοί έμποροι όσο και μουσουλμάνοι ταξίδευαν μεταξύ Χαλιφάτου-Βυζαντίου μεταφέροντας μπαχαρικά, αρώματα και βαφικές ύλες.
- Τραπεζούντα: εμπορική πύλη όπου γινόταν ο εκτελωνισμός προϊόντων
- Έμποροι/ Βιοτέχνες:
  - ο Οργανωμένοι σε συντεχνίες ή επαγγελματικά σωματεία (συστήματα)⁶
  - ο Το ύψος παραγωγής, οι τιμές προϊόντων ήταν προκαθορισμένες.
  - ο Στην Κων/λη υπήρχε το Επαρχικόν Βιβλίον: συλλογή διατάξεων
  - ο Οι περισσότερες βιοτεχνίες αφορούσαν τον τομέα τροφίμων και από 10^ο αι εμφανίζονται επιχειρήσεις σχετικές με επεξεργασία και εμπορία ειδών πολυτελείας

✚ Η συνεχής οικονομική ανάπτυξη οδήγησε στη δημιουργία μιας μεσαίας τάξης, της τάξης των επιχειρηματιών. Ήταν οργανωμένη σε συντεχνίες ή αδελφότητες και υποκινούσε συχνά λαϊκά κινήματα κατά των ευγενών (απόγειο στα μέσα του 11^{ου} αι)

Κοινωνικές τάξεις στις πόλεις:

⁴ Η οικονομία στην οποία η οικονομική δραστηριότητα έχει ως βάση το χρήμα.

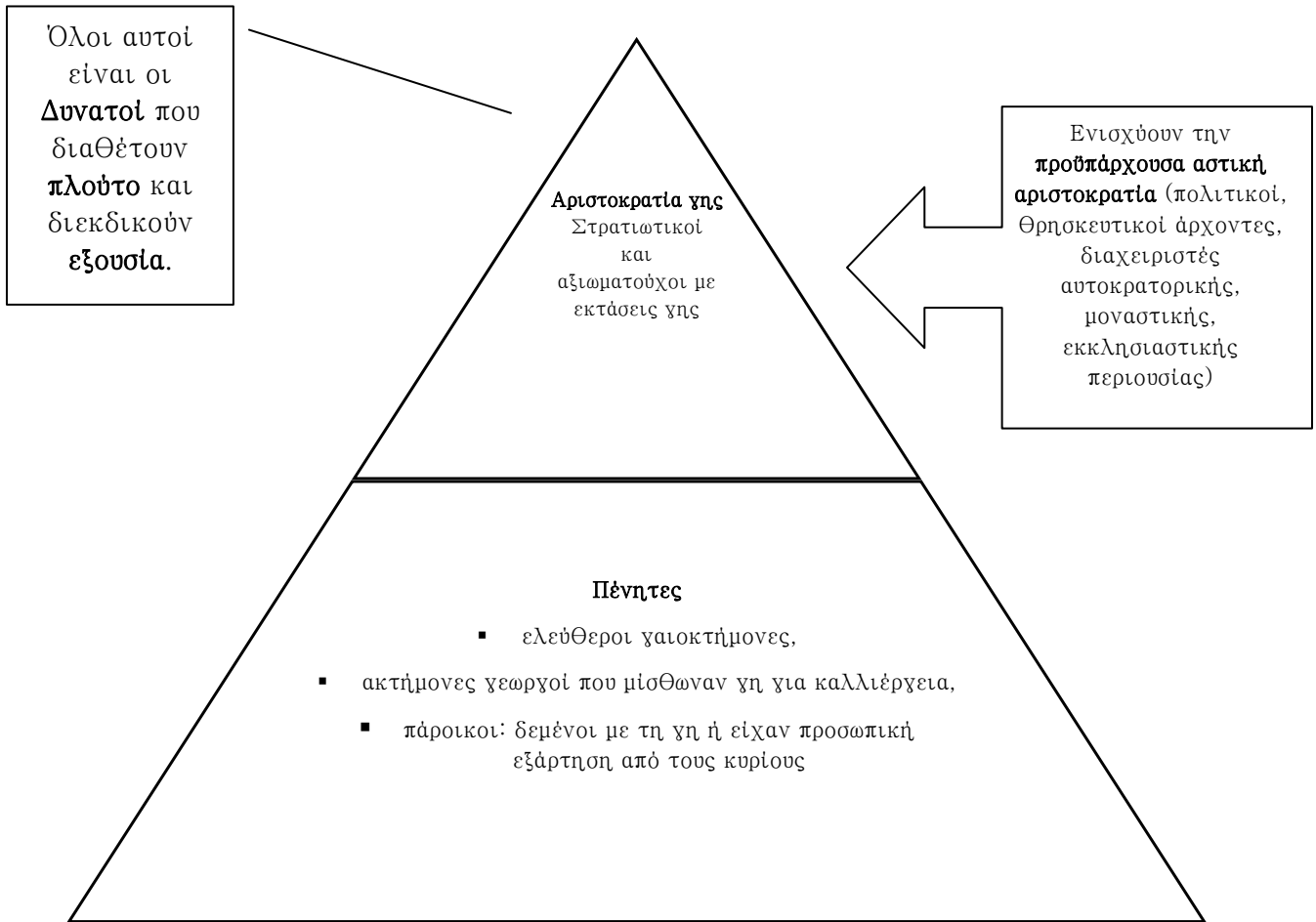
⁵ Πόλη στον Εύξεινο Πόντο.

⁶ Οι Συντεχνίες ήταν μείγμα ελεύθερης επιχείρησης και κρατικού παρεμβατισμού. Ήταν με σχολαστικό τρόπο όλα καθορισμένα, κάτι που διευκόλυνε τις εμπορικές συναλλαγές αλλά δεν άφηνε περιθώρια κέρδους.

Σχεδιαγραμματική απόδοση κοινωνικής πυραμίδας Βυζαντίου 10^ο – 11^ο αι

στην ύπαιθρο

Σχεδιαγραμματική απόδοση κοινωνικής πυραμίδας Βυζαντίου 10^ο – 11^ο αι
στην πόλη

